

KÚRIA

Bfv.III.277/2013/7.szám

A Kúria Budapesten, a 2013. év szeptember hó 24. napján tartott nyilvános ülésen meghozta a következő

í t é l e t e t:

A műemlék megrongálásának büntette és más bűncselekmény miatt K. Sz. és társai ellen folyamatban volt büntetőügyben a Legfőbb Ügyészség, valamint a VI. rendű terhelt és védője által benyújtott felülvizsgálati indítványt elbírálv a Szombathelyi Városi Bíróság 8.B.110/2010/77. számú ítéletét, az I. rendű, és a VI. rendű terhelt tekintetében pedig a Szombathelyi Törvényszék 3.Bf.368/2011/3. számú ítéletét is megváltoztatja:

K. Sz. I. rendű, G. Z. V. rendű és N. G. VI. rendű terheltet az ellene bűnsegédként elkövetett műemlék megrongálásának büntette [Btk. 216. § (1) és (2) bekezdés] miatt emelt vád alól felmenti, K. Sz. I. rendű terhelt esetében a vagyonelkobzást és a halmazati büntetésre utalást mellőzi; e terheltet a terhére rótt közokirat-hamisítás büntette [Btk. 274. § (1) bekezdés a) pont] miatt 200 (kettőszáz) napi tétel, napi tételenként 1.500 (ezeröttszáz) forint, összesen 300.000 (háromszázezer) forint összegű pénzbüntetésre ítéli.

A pénzbüntetést meg nem fizetése esetén napi tételenként kell egy-egy napi fogházbüntetésre átváltoztatni azzal, hogy az I. rendű terhelt által 2008. március 27-28. napján őrizetben töltött idő címén 2 (kettő) napi tétel pénzbüntetést lerovottnak tekint.

Az I. rendű terheltet az alapeljárásban felmerült bűnügyi költségből 88.776 (nyolcvannyolcezer-hétszázhetvenhat) forint megfizetésére kötelezi.

Elrendeli a G. Z. V. rendű terhelt által pénzmellékbüntetés címén

eddig befizetett 300.000 (háromszázezer) forint, a N. G. VI. rendű terhelt által pénzmellékbüntetés címén eddig befizetett 500.000 (ötszázezer) forint összegnek a befizetéstől a visszatérítés időpontjáig eltelt időre számított mindenkori törvényes kamatával együtt történő visszafizetését.

A felülvizsgálat során felmerült 9.000 (kilencezer) forint bünygyi költséget az állam viseli.

Az ítélet ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye, s ebben az ügyben sem az indítvány előterjesztője, sem azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

I n d o k o l á s

A hatályon kívül helyezés folytán megismételt eljárásban a Szombathelyi Városi Bíróság a 2011. július 14-én kihirdetett 8.B.110/2010/77. számú ítéletével K. Sz. I. rendű, G. Z. V. rendű és N. G. VI. rendű terheltet bűnösnek mondta ki bűnsegédként elkövetett műemlék megrongálásának büntetében [1978. évi IV. törvény - a továbbiakban korábbi Btk. - 216. § (1) és (2) bek.], K. Sz. I. rendű terheltet ezen túlmenően közokirat-hamisítás büntetében [korábbi Btk. 274. § (1) bek. a) pont] is.

Ezért

- az I. rendű terheltet halmazati büntetésül 6 hónapi, végrehajtásában 2 évi próbaidőre felfüggesztett börtönbüntetésre, 500.000 forint pénzmellékbüntetésre ítélte, egyben 3.500.000 forint összegben vagyonelkobzást rendelt el. Rendelkezett az előzetes fogvatartásban töltött idő beszámításáról;

- az V. rendű terheltet 300 napi tétel, napi tételenként 1.000 forint, összesen 300.000 forint pénzbüntetésre; míg

- a VI. rendű terheltet, mint visszaesőt 8 hónapi, végrehajtásában 2 évi próbaidőre felfüggesztett börtönbüntetésre, 500.000 forint pénzmellékbüntetésre ítélte.

Rendelkezett a pénzbüntetés és a pénzmellékbüntetés meg nem fizetése esetére azok szabadságvesztésre történő átváltoztatásáról, a bűnjelekről, végül az I. rendű terheltet külön 165.276 forint, míg valamennyi terheltet egyetemlegesen 882.407 forint bünygyi költség megfizetésére kötelezte.

Az elsőfokú bíróság ítélete G. Z. V. rendű terhelt tekintetében jogerőre emelkedett.

Védelmi fellebbezés alapján eljárva a Szombathelyi Törvényszék a 2012. január 24-én meghozott 3.Bf.368/2011/3. számú ítéletével az elsőfokú határozatot annyiban változtatta meg, hogy az I. rendű

terhelt pénzmellékbüntetésre ítéletét mellőzte, egyebekben azt - adatok pontosítása mellett - helybenhagyta.

Az elsőfokú bíróság jogi értékelése szerint a korábbi Btk. 216. § (1) és (2) bekezdésében írt műemlék megrongálása bűncselekmény törvényi tényállási elemét képező „műemlék” fogalmát a Büntető Törvénykönyv nem határozta meg; ezért a háttér-jogszabályként alkalmazandó, a kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. tv. - a továbbiakban szaktörvény - alapján kell állást foglalni abban a kérdésben, hogy jelen esetben az ideiglenes védelemmel érintett P. Cs. a büntetőjog szempontjából műemléknek minősül-e.

A szaktörvény 7. § 8) pontjának, 31. § (1) bekezdés b) pontjának és a 34. § (3) bekezdésének összevetése alapján vizsgálta, hogy egyrészt a műemlék, másrészt az ideiglenes védelem alá helyezett épület a büntetőjog szempontjából azonosnak tekintendő-e. A jogszabály nyelvtani, történeti, rendszertani és logikai értelmezése alapulvételével akként foglalt állást, hogy a védettség a szaktörvény 31. § (1) bekezdése szerinti ideiglenes védelem alá helyezéssel, valamint a 32. § szerinti műemlékké nyilvánítással egyaránt létrejön. Hivatkozott arra, hogy a védetté nyilvánításnak a listás, ideiglenes védelem formájában meghatározott módja egyértelműen utal arra, hogy az ideiglenes védelem azért szükséges, hogy a műemléki érték ne semmisüljön meg. Ezért a nyelvtani értelmezés alapján az ideiglenes védelem alatt álló ingatlanokra is a műemlékekre vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni, ebből következően az ideiglenes védelem alá helyezett ingatlan is műemléknek minősül.

Ekként pedig a terheltek cselekvősege tettesként, illetőleg részesként megvalósítja a Btk. 216. § (1) és (2) bekezdése szerinti műemlék megrongálásának büntetettét.

A másodfokú bíróság a műemlék fogalmának meghatározása, valamint a szaktörvény egyes rendelkezéseinek értelmezése és alkalmazása kapcsán az elsőfokú bíróság által kifejtett jogi indokokkal mindenben egyetértett.

A Kúria felülvizsgálat során korábban, 2012. november 20-án meghozott Bfv.III.707/2012/9. számú ítéletével az alapügy fenti jogerős határozatát M. A. II. rendű, L. A. III. rendű és G. P. IV. rendű terhelt tekintetében megváltoztatta, őket a társtettesként elkövetett műemlék megrongálásának büntette [korábbi Btk. 216. § (1) és (2) bek.] miatt emelt vád alól felmentette. Egyben rendelkezett az általuk pénzmellékbüntetés, valamint a IV. rendű terhelt által - az egyetemleges kötelezés teljesítéseként - bűnügyi költség címén befizetett 147.070 forint visszatérítéséről.

A bíróság alapügyben hozott fenti jogerős ügydöntő határozata ellen a Legfőbb Ügyészség BF.503/2013/1. számon terjesztett elő felülvizsgálati indítványt K. Sz. I. rendű, G. Z. V. rendű és N. G.

VI. rendű terheltek javára, tartalmát tekintve a Be. 416. § (1) bek. a) pontjában írt okból; a bűnsegédként elkövetett műemlék megrongálása büntette kapcsán a bűnösség megállapítása miatt, felmentésük érdekében.

A Kúria Bfv.III.707/2012/9. számú ítéletében foglalt indokokkal egyezően arra hivatkozott, hogy az ezen terhelteknek felrótt műemlék megrongálásának bűncselekménye sem tényállásszerű.

A korábbi Btk. 216. § (1) bekezdése szerinti bűncselekmény védett jogtárgya ugyanis a szaktörvény 7. § 8) pontja értelmében vett műemlék; ami olyan műemléki érték, melyet a törvény alapján védetté nyilvánítottak. Amennyiben nincs a műemléki érték megállapítva, akkor műemlékről sem lehet szó.

A jelen ügyben érintett épületegyüttest nem védetté nyilvánították, hanem a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal ideiglenes védelem alá helyezte. A védetté nyilvánítási eljárás és az ideiglenes védelem alá helyezés két különböző eljárás, az ideiglenes védettség nem azonos a végleges védettséggel.

Az ideiglenes védelem alá helyezés a hatóság eszköze, hatósági eljárás, ami nem jelenti a műemléki érték megállapítását. A büntető törvény pedig nem a védettséget általában és nem a hatósági eljárást, hanem a műemlékké nyilvánítással elnyert védettséget, tehát a műemléki értéket védi.

Utalt még arra, hogy mindemellett az I. rendű terheltek a II. tényállás szerinti magatartása kapcsán a közokirat-hamisítás büntette miatti bűnösség-megállapítás törvényes; amiatt vele szemben enyhébb büntetés - pénzbüntetés - kiszabása indokolt.

A VI. rendű terhelt és védője együttesen a Be. 416. § (1) bekezdés a) pontját megjelölve ugyancsak a bűnsegédként elkövetett műemlék megrongálásának büntette kapcsán a bűnösség megállapítása miatt, felmentés érdekében nyújtott be felülvizsgálati indítványt a fenti legfőbb ügyészégi indokokkal egyezően.

A Legfőbb Ügyészség BF.1348/2013. számú átiratában a VI. rendű terhelt és védőjének indítványát alaposnak tartotta és a VI. rendű terhelt felmentését indítványozta.

A Kúria az ügyben a Be. 420. § (1) bekezdése alapján nyilvános ülést tartott, melyen a Legfőbb Ügyészség képviselője, valamint a VI. rendű terhelt az írásban kifejtett indítványait fenntartották.

Az I. rendű és az V. rendű terheltek védői - csatlakozva a legfőbb ügyészi felülvizsgálati indítványhoz - védenek felmentését kérték. Az I. rendű terhelt védője a fennmaradó bűncselekmény miatt intézkedés alkalmazását indítványozta.

A Legfőbb Ügyészség, valamint a VI. rendű terhelt és védőjének

felülvizsgálati indítványa egyaránt alapos.

Felülvizsgálatban a felülbírálat az indítványhoz [Be. 423. § (4) bek.], a jogerős határozatban megállapított tényálláshoz [Be. 423. § (1) bek.] és főszabályként a megtámadott határozat meghozatala idején hatályos jogszabályokhoz [Be. 423. § (2) bek.] kötött. Felülvizsgálati eljárásban bizonyításnak nincs helye [Be. 419. § (1) bek., 388. § (2) bek.], a jogkövetkeztetések helyessége kizárólag az irányadó tényállás alapulvételével vizsgálható.

A Be. 416. § (1) bekezdés a) pontja alapján felülvizsgálati ok, ha a terhelt bűnösségének megállapítására a büntető anyagi jogszabály megsértése miatt kerül sor.

Jelen ügyben előterjesztett indítványok erre az okra hivatkoztak; és a felülvizsgálatnak nem tárgya az I. rendű terhelt II. tényállás szerinti cselekménye.

A korábbi Btk. 1998. július 1-től változatlan szöveggel - ekként elkövetéskor és elbíráláskor egyaránt - hatályos 216. § (1) bekezdése szerint büntettet követ el, aki a tulajdonában álló műemléket megrongálja, a (2) bekezdés szerint pedig súlyosabban minősülő cselekmény, ha az (1) bekezdés szerinti műemléket megsemmisíti, vagy olyan helyrehozhatatlan károsodást idéz elő, amelynek következtében az elveszti műemléki jellegét.

A törvényi tényállás kerettényállás, a rendelkezés tartalmát más jogterülethez tartozó jogszabály tölti ki tartalommal, ami egyben azt is jelenti, hogy a büntetőjog a más jogszabály védelmét biztosítja.

Jelen esetben ez az elkövetés tárgyának meghatározására vonatkozik.

Az idézett törvényi tényállás ugyanakkor nyitott törvényi tényállás is, mivel az elkövetési magatartást nem határozza meg közelebbről, ami szükségképpen eredmény bűncselekményt tételez. Az elkövetési magatartás az eredményt előidéző legkülönbébb tevékenység, vagy annak bekövetkeztét meg nem akadályozó mulasztás lehet. Az eredmény a műemléki állag sérelme, megsemmisülése, vagy műemléki jellegének elvesztése.

A tényállásszerűség szempontjából egyaránt jelentősége van

- az elkövető alanyiségének, mivel csak az lehet elkövető, aki a műemlék tulajdonosa;*
- az elkövetői magatartásnak;*
- az elkövetési tárgynak, amin, illetve ami ellen az elkövetői magatartást kifejtették.*

Amint azt a Kúria a - jelen alapügyben a II. rendű, III. rendű és

IV. rendű terhelt tekintetében hozott - Bfv.III.707/2012/9. számú (BH 2013/147. számon közzétett) határozatában részletesen kifejtette, a fenti három feltételből a harmadik, jelesül, hogy az elbontott épület a Btk. 216. §-a törvényi tényállása szerinti elkövetési tárgynak volna tekintendő, nem teljesül.

Az irányadó tényállás szerint a terheltek tudták, hogy mit akarnak, mit tesznek - telek kellett épület nélkül - ennek érdekében színlelt ügyletet is kötöttek. Amivel azonban mindezt tették (a p.-i épületegyüttes) ideiglenes védelem alá volt ugyan helyezve, de nem volt műemlék. Következésképpen a terhelti cselekmény nem tényállásszerű.

A szaktörvény 7. § 8) pontja szerint ugyanis műemlék az olyan műemléki érték, amelyet e törvény alapján jogszabállyal védetté nyilvánítottak. A műemléki érték és a műemlék tehát különböző fogalom; mint ahogyan a védetté nyilvánítási eljárás és az ideiglenes védelem alá helyezés is két különböző eljárás.

A védetté nyilvánítási eljárás a műemléki érték védelmét célzó szakmai előkészítő és nem hatósági eljárás. A szaktörvény 31. § (1) bekezdése szerint a hatóság a műemléki védelemre javasolt ingatlant a védetté nyilvánítás előkészítésének megindításával egyidejűleg, vagy ha megsemmisülés fenyeget, soron kívül, legfeljebb 1 évre ideiglenes védelem alá helyezheti, ami egyszer 1 évvel meghosszabbítható.

Következésképpen az ideiglenes védelem alá helyezés a hatóság eszköze; az ideiglenes védelem alá helyezés nem jelenti a műemléki érték megállapítását, meglétét.

Ha pedig nem lehet a műemléki értéket adotttnak venni, akkor nem lehet műemlékről sem beszélni; ha pedig nem lehet műemlékről beszélni, akkor nem lehet hozzá büntetőjogi felelősségre vonást kapcsolni.

A műemlék megrongálása bűncselekményének törvényi tényállási elemei meghatározása révén nem a védettséget általában, hanem a műemlékké nyilvánítással elnyert védettséget védi.

Az ideiglenes védelem alá helyezés nem jelenti, hogy annak tárgya műemléki értékkel bír, különösen nem jelenti azt, hogy műemlék lenne. Az ideiglenes védelem, az ideiglenes védelem alá helyezés hatósági eljárás, a büntető jogszabály azonban nem a hatósági eljárást, hanem a műemléket határozza meg elkövetési tárgyként, és ekként azt részesíti büntetőjogi védelemben.

Következésképpen az ideiglenes védettség nem azonos a végleges védettséggel, tehát nem lehet azt mondani, hogy az ideiglenes védelem alatt állás feltétlen azt jelenti, mint a végleges védettség.

Ha pedig ezt nem lehet mondani, akkor nincs mód erre alapítottnak büntetőjogi felelősségre vonásnak, mert az a törvény kiterjesztő értelmezésén alapulna egy olyan törvényi tényállás esetében, ami egyszerre keret- és nyitott tényállás.

Az irányadó tényállásból kitűnően nem kétséges, hogy a II. rendű, III. rendű és IV. rendű terheltek

- tisztában voltak azzal, milyen cél érdekében cselekszenek, ennek során gazdasági érdekükből fakadóan az érintett telekre volt szükségük épület nélkül;

- ennek érdekében színlelt ügyleteket is kötöttek;

- az érintett P.-i épület ideiglenes védelem alá volt helyezve, ugyanakkor nem volt műemlék.

Következésképpen e terheltek cselekménye nem tényállásszerű.

A II. rendű, III. rendű és IV. rendű terheltek társtettesi elkövetői magatartásának hiányában vizsgálni kell, hogy a hozzájuk bűnsegédként kapcsolódó I. rendű, V. rendű és VI. rendű terheltek büntetőjogi felelőssége megállapítható-e.

A részesség - korábbi Btk. 21. §-ban foglalt - mindkét változatának közös ismérve, hogy tettesi, társtettesi cselekményt, ún. alapcselekményt feltételez; mely tettesi, társtettesi alapcselekményhez kapcsolódik, járul a részesi magatartás.

A részességgel kapcsolatos jogértelmezés lényegét a 3/2011.(X. 14.) BJE számú jogegységi határozat foglalja össze. Eszerint nem lehet részességről beszélni, ha nincs legalább kísérleti szakba eljutott tettesi alapcselekmény. Járulékosága folytán a részesi cselekmény ebben a minőségében csak annyiban büntethető, amennyiben az alapcselekmény is büntethető.

A jelen ügyben - amint azt a Kúria korábbi ítélete megállapította - nincs büntetendő tettesi alapcselekmény, tehát a büntető anyagi jog szabályát sérti a bűnsegédként elkövetett műemlék megrongálásának büntette miatt az I. rendű, az V. rendű és a VI. rendű terhelt bűnösségének megállapítása.

A Kúria - megint csak a II. rendű, III. rendű és IV. rendű terhelt tekintetében hozott korábbi határozatára visszautalva - rámutat a következőkre.

A Be. 417. § (1) bekezdése kifejezetten meghatározza, hogy a terhelt javára vagy a terhére ki jogosult felülvizsgálati indítványt benyújtani. Ennek értelmében a felülvizsgálati jogosultság konkrét terheltre vonatkozó, és ehhez kötött a Be. 423. § (4) bekezdése szerinti felülbírálati és döntési jogkör is. A Be. XVIII. Fejezetének nincs a Be. 349. § (2) bekezdésének megfelelő, illetve annak alkalmazását lehetővé tevő rendelkezése. Ezért nem volt mód a korábbi felülvizsgálati eljárásban a jelen érintett terheltek tekintetében is rendelkezni.

Ekként a Kúria a felülvizsgálati indítványoknak helyt adott; a megtámadott - tehát VI. rendű terhelt esetében első fokon, az I.

rendű és V. rendű terhelt esetében pedig másodfokú bíróság általi változtatásokkal jogerős - ítéletet a Be. 427. § (1) bekezdésének a) pontja alapján megváltoztatta.

Az I. rendű, az V. rendű és a VI. rendű terheltet a Be. 331. §-ának (1) bekezdése alapján, a Be. 6. § (3) bekezdés a) pontjának I. fordulata szerinti okból - bűncselekmény hiányában - felmentette az 1 rb. bűnsegédként elkövetett műemlék megrongálásának büntette [korábbi Btk. 216. § (1), (2) bek.] miatt emelt vád alól; az I. rendű terhelt esetében mellőzve a vagyoneklobzást.

Az I. rendű terhelt esetében a bűnösségi kör szűkült, ezért őt érintően a további időmúlást figyelembe véve, ám egyebekben változatlan büntetéskiszabási körülmények mellett - mellőzve a halmazati büntetésre utalást - a Kúria a terhére rótt közokirat-hamisítás büntette [korábbi Btk. 274. § (1) bek. a) pont] miatt a korábbi Btk. 51. §-a és 52. §-a szerint 200 napi tétel, napi tételenként 1.500 forint, összesen 300.000 forint összegű pénzbüntetésre ítélte a korábbi Btk. 87. § (2) bekezdése e) pontjának alkalmazásával.

Rendelkezett a pénzbüntetés meg nem fizetése esetére annak fogházbüntetésre történő átváltoztatásáról, egyben az őrizetben töltött idő beszámításával a korábbi Btk. 99. § (1) és (2) bekezdése szerint az általa őrizetben töltött idő beszámításával 2 napi tétel pénzbüntetést lerovottnak tekintette.

Az I. rendű terheltet a Be. 338. § (2) bekezdésében foglaltak szerint annak a bűnügyi költségnek a megfizetésére kötelezte, amely az alapeljárásban a terhére megállapított bűncselekmény kapcsán merült fel.

Az V. rendű és a VI. rendű terheltek által megfizetett pénzmellékbüntetés visszatérítéséről a Kúria a Be. 585. § (1) és (3) bekezdése alapján, míg a felülvizsgálat során felmerült bűnügyi költség viseléséről a Be. 429. § (1) bekezdés zárófordulata alapján rendelkezett.

Megjegyzi végül a Kúria, hogy a bűnügyi költség egyetemleges megfizetésére vonatkozóan az alapeljárásban hozott jogerős ítéleti rendelkezést sem a korábbi, sem a jelen felülvizsgálati határozatában nem érintette. Nem volt ugyanis egyik felülvizsgálati eljárásnak sem érintettje valamennyi terhelt.

Ebben a kérdésben ezért a Be. 578. § szerinti különleges eljárás lefolytatása szükséges.

Az ítélet elleni fellebbezés lehetőségét a Be. 3. §-ának (4) bekezdése, felülvizsgálatát pedig a Be. 416. § (4) bekezdésének b) pontja kizárja.

Budapest, 2013. szeptember 24.

*Dr. Márki Zoltán s.k. a tanács elnöke, Dr. Székely Ákos s.k. előadó
bíró, Dr. Belegi József s.k. bíró*

A kiadmány hitelélül:

tisztviselő

MV